

Helmi Miettunen

ILMOITETAANKO SUOMESSA SEKSUAALISESTA VÄKIVALLASTA?

Kvantitatiivinen analyysi ilmoittamatta jättämisen
yleisyydestä ja sosiodemografisten tekijöiden
yhteydestä ilmoitusalttiuteen

TIIVISTELMÄ

Helmi Miettunen: Ilmoitetaanko seksuaalisesta väkivallasta Suomessa? Kvantitatiivinen analyysi ilmoittamatta jättämisen yleisyydestä ja sosiodemografisten tekijöiden yhteydestä ilmoitusalttiuteen

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma

Tammikuu 2026

Tässä tutkielmassa selvitan, kuinka suuri osa seksuaalista väkivaltaa kokeneista jättää ilmoittamatta tapahtuneesta poliisille, millaisia syitä seksuaalista väkivaltaa kokeneilla on ilmoittamatta jättämiseen, ja onko seksuaalista väkivaltaa kokeneen sosiaalidemografisilla tekijöillä yhteyttä ilmoitusalttiuteen. Tarkastelemani sosiodemografiset taustatekijät ovat sukupuoli, ikä, työmarkkina-asema, koulutustaso ja tulotaso. Tutkielman aineisto on Poliisibarometri 2022 -kyselytutkimus.

Seksuaalisen väkivallan kokemukset ovat Suomessa yleisiä. Samaan aikaan seksuaalista väkivaltaa kokeneet ilmoittavat harvoin näistä kokemuksista poliisille. Seksuaaliväkivalta onkin yksi matalimman ilmoitusalttiuden rikoslajeista. Suurin osa seksuaalisesta väkivallasta on piilorikollisuutta, joka jää viranomaisrekistereiden ulkopuolelle. Seksuaalisen väkivallan kokemuksella on kielteisiä vaikutuksia sitä kokeneen hyvinvointiin ja terveyteen. Kokemuksesta ilmoittamatta jättäminen voi johtaa siihen, että seksuaaliväkivaltaa kokenut ei pääse tuen, esimerkiksi terveydenhuollon, piiriin. Tämä aiheuttaa inhimillistä kärsimystä seksuaalista väkivaltaa kokeneelle sekä kuluja yhteiskunnalle. Tämän vuoksi on tärkeää tutkia syitä, miksi seksuaalista väkivaltaa kokeneet eivät tee ilmoitusta tapahtuneesta.

Tutkielmassa on kolme tutkimuskysymystä. Ensimmäiseksi tutkin, kuinka suuri osa seksuaalista väkivaltaa kokeneista jättää tekemättä ilmoituksen kokemuksestaan. Toiseksi tutkin, miksi seksuaalista väkivaltaa kokeneet jättävät rikosilmoituksen tekemättä. Kolmanneksi tutkin, onko seksuaalista väkivaltaa kokeneen sosiodemografisilla taustatekijöillä yhteyttä ilmoitusalttiuteen. Tutkielma on laadultaan kvantitatiivinen. Tutkimusmenetelmäni ovat frekvenssien ja suhteellisten frekvenssien analyysi, ristiintaulukointi ja ristiintaulukointiin liittyvä khiin neliö -testi.

Tutkielman tulosten mukaan noin 16 prosenttia suomalaisista on joskus aiemmin elämässään kokenut seksuaalista väkivaltaa. Tulokseni osoittavat, että ilmoituksen seksuaalisen väkivallan kokemuksesta tekee vain noin 11 prosenttia seksuaalista väkivaltaa kokeneista. Tämän tutkielman tulos siis vahvistaa aiempaa tutkimusta siitä, että seksuaalisen väkivallan kokemuksista ilmoitetaan vain harvoin. Tutkielman tulosten mukaan yleisin syy seksuaalisen väkivallan kokemuksesta ilmoittamatta jättämiseen on se, että seksuaalista väkivaltaa kokenut ei pidä tapahtunutta tarpeeksi vakavana ilmoituksen tekemiseen. Toiseksi yleisin syy ilmoittamatta jättämiseen on se, että seksuaalista väkivaltaa kokenut pitää tapahtunutta yksityisenä. Poliisin toimintaan liittyvät syyt ovat myös yleisiä: seksuaalista väkivaltaa kokeneet eivät tee ilmoitusta poliisille, koska eivät usko poliisin voivan ratkaista asian tai eivät usko poliisin olevan kiinnostunut tapahtuneesta. Yhteiskunnassa vaikuttaa siis edelleen vallitsevan käsityksiä sekä seksuaalisesta väkivallasta rikoslajina että poliisin suhtautumisesta seksuaaliseen väkivaltaan, jotka estävät sitä kokeneita tekemästä ilmoitusta.

Ristiintaulukoinnin tulokset osoittavat, että seksuaalista väkivaltaa kokeneiden sosiodemografisista taustatekijöistä vain koulutustaso on yhteydessä ilmoitusalttiuteen. Korkeimman asteen koulutuksen saaneet ilmoittivat matalamman koulutustason omaavia vähemmän seksuaalisen väkivallan kokemuksista. Viitteitä samankaltaisesta ilmiöstä on huomattu myös aiemmassa suomalaisessa tutkimuksessa. Koulutustason yhteyttä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta ilmoittamiseen tulisi jatkossa tutkia enemmän, jotta yhteiskunnassa voidaan tukea kaikkia seksuaalista väkivaltaa kokeneita ja palveluverkostoa kehittää niin, että se tavoittaa mahdollisimman monet.

Avainsanat: väkivalta, seksuaalinen väkivalta, ilmoitusalttius

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

TEKOÄLYN KÄYTTÖ OPINNÄYTTEESSÄ

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

- Ei
- Kyllä

Ilmoitukseni mukaan olen käyttänyt opinnäytteessäni tutkielmanprosessin aikana seuraavia tekoälysovelluksia:

Tekoälysovellusten nimi ja versio:

Microsoft Copilot.

Käyttötarkoitus:

Käytin tekoälyä lähdeluettelon muotoiluun. Liitin Copilotiin yhteiskuntatutkimuksen uudet lähdeviit-
tausohjeet ja pyysin auttamaan lähdeluettelon muotoilussa. Pyysin tekoälyä myös tarkistamaan, että läh-
deviitemerkinnät täsmäävät tekstissä ja lähdeluettelossa. Tarkistin lähdeviitemerkinnät lopuksi vielä itse
virheiden välttämiseksi.

Osiot, joissa tekoälyä on käytetty:

Lähdeluettelo.

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien tekoälyllä
tuotetut osat, ja hyväksyn vastuun mahdollisista eettisten ohjeiden rikkomuksista.

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Teoria, käsitteet ja aiempi tutkimus	2
2.1 Seksuaalinen väkivalta käsitteellistettynä	2
2.2 Seksuaalinen väkivalta aiemmassa tutkimuksessa	4
2.3 Seksuaalisesta väkivallasta ilmoittaminen ja ilmoittamisen merkitys	6
3 Tutkimusasetelma	10
3.1 Tutkimuskysymykset, aineisto ja tutkimuseettiset kysymykset	10
3.2 Menetelmän kuvaus	12
3.3 Muuttujien kuvaus	13
4 Tulokset	16
4.1 Seksuaalisen väkivallan kokemusten yleisyys, ilmoitusalttius ja syyt ilmoittamatta jättämiseen	16
4.2 Sosiodemografisten tekijöiden yhteys ilmoitusalttiuteen	18
5 Johtopäätökset	23
Aineisto	28
Lähteet	28

1 Johdanto

Tämän tutkielman tarkoitus on selvittää, kuinka suuri osa seksuaalista väkivaltaa kokeneista jättää ilmoittamatta poliisille tapahtuneesta ja mitä syitä seksuaalista väkivaltaa kokeneilla on ilmoittamatta jättämiseen. Tutkin myös, onko seksuaalista väkivaltaa kokeneen sosiodemografisilla taustatekijöillä, sukupuolella, iällä, pääasiallisella työmarkkina-asetelmalla, koulutustasolla tai tulotasolla yhteyttä ilmoitusalttiuteen. Sosiodemografisilla taustatekijöillä viitataan yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa havaintoyksilöiden, esimerkiksi henkilöiden, ominaisuuksiin, kuten sukupuoleen tai ikään (Tietoarkisto, ei pvm). Tutkimukseni aineisto on Poliisibarometri 2022 -kyselytutkimus, jota analysoin kvantitatiivisilla eli määrällisillä menetelmillä. Keskeiset käsitteet tutkimukseni kannalta ovat väkivalta, seksuaalinen väkivalta ja ilmoitusalttiutus. Ilmoitusalttiudella tarkoitetaan sitä, kuinka suuri osa rikoksen kokeneista tekee ilmoituksen poliisille.

Suomessa seksuaalista väkivaltaa kokeneista vain noin viidennes ilmoittaa tapahtuneesta poliisille, eli ilmoitusalttiutus on seksuaalisen väkivallan kohdalla matala (Vuorensyrjä & Rauta 2020, 78; Vuorensyrjä & Fagerlund 2018, 73). Seksuaalinen väkivalta vaikuttaa sitä kokeneeseen sekä hänen lähipiirinsä hyvinvointiin kielteisesti (Campbell & Wasco 2005, 128) ja siksi yhteiskunnassa tulisi kehittää ratkaisuja seksuaalisen väkivallan ehkäisemiseen ja sitä kokeneiden tukemiseen. Tutkimustiedon avulla voidaan kehittää seksuaalista väkivaltaa kokeneille kohdennettuja palveluita ja perustella päätöksentekoa. Toisaalta erityisesti seksuaaliseen väkivaltaan liittyvää, matalaa ilmoitusalttiutta koskevaa, tutkimustietoa on vain vähän. Tämän vuoksi seksuaaliseen väkivaltaan liittyvää matalaa ilmoitusalttiutta ja siihen liittyviä tekijöitä on tärkeää tutkia.

Seuraavaksi, tutkielman toisessa pääluvussa, esittelen väkivallan ja seksuaalisen väkivallan käsitteiden määritelmät. Peilaan myös seksuaalisen väkivallan käsitettä rikoslakiin ja tutkimusaineistooni. Esittelen samassa luvussa aiempaa tutkimusta seksuaalisesta väkivallasta ja siihen liittyvästä matalasta ilmoitusalttiudesta. Kolmannessa pääluvussa kerron tutkimuskysymykseni, esittelen aineistoni, kerron muuttujista ja menetelmistä. Kolmannessa pääluvussa huomioin myös tutkimuseettiset kysymykset. Neljännessä pääluvussa etenen analyysini tuloksiin. Tutkielma päättyy johtopäätöksiin, jossa tulkitseen analyysini tuloksia suhteessa aiempaan tutkimukseen, huomioin tutkimukseni rajoitukset ja pohdin jatkotutkimuksen tarvetta.

2 Teoria, käsitteet ja aiempi tutkimus

2.1 Seksuaalinen väkivalta käsitteellistettynä

Ensin erittelen, mitä tarkoitetaan väkivallalla. WHO:n kansainvälisesti hyväksytyn määritelmän mukaan ”Väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai joka voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttämättä jättämiseen.” (Krug ym. 2002, 21). WHO:n määritelmässä väkivallalla viitataan tahalliseen tekoon (21). WHO:n määritelmän mukaisesti väkivaltaa on myös fyysinen, seksuaalinen ja psykologinen hyväksikäyttö (22).

Seksuaalinen väkivalta voidaan määritellä toisen ihmisen ”seksuaalisen koskemattomuuden tai itsemääräämisoikeuden tahallisen loukkauksena” (Bildjuschkin ym. 2020, 9). Seksuaalista väkivaltaa on seksuaalisten tekojen tai niiden yritysten lisäksi myös seksuaaliset epätoivotut huomauttelut, ehdotukset tai toimet, joihin liittyy pakotusta (Krug ym. 2002, 170). Pakottaminen on esimerkiksi fyysisellä väkivallalla uhkailua ja psyykkistä pelottelua (170). Seksuaalisen väkivallan määritelmään ei vaikuta kohteen ja tekijän välinen suhde (170), joten myös tuttu henkilö, esimerkiksi puoliso, voi olla seksuaalisen väkivallan kohde tai tekijä.

Tieteellisen kirjallisuuden mukaan väkivalta ilmiönä on alituisesti muuttuva, sillä väkivallaksi määritellään erilaisia tekoja riippuen kulttuurista ja kontekstista (Ronkainen 2017, 22). Kun jokin teko luokitellaan ja nimetään väkivallaksi, viitataan kuitenkin negatiiviseen, toisen ihmisen koskemattomuutta rikkovaan ja paheksuttavaan tekoon (20). Väkivallan käsitteen ytimessä onkin sen vahingollisuus ja väärä moraalinen näkökulma (20). Väkivaltaa voi käyttää välineellisesti keinona, jonka avulla tekijä pyrkii saavuttamaan jotain, yleensä valta-aseman (22). Vastoin WHO:n määritelmää, Ronkainen (2017, 22) esittääkin, että väkivallan käsitteen määrittelylle on olennaista väkivallan teon seuraukset, sillä seuraukset muokkaavat sosiaalista ympäristöämme. Koska väkivallalla voi vahingoittaa muita ihmisiä ja sitä voi käyttää keinona saavuttaa itselleen jotakin, sen käyttöä säädellään yhteiskunnassa (22) esimerkiksi epävirallisilla sosiaalisilla normeilla ja virallisilla laeilla.

Laki on ajassa ja paikassa muovautuva konstruktio. Koska väkivallaksi ymmärretään eri aikakausina ja eri paikoissa erilaiset teot (Ronkainen 2017, 22), myös väkivallan käyttöä säätelevät lait muuttuvat. Suomen seksuaalirikoslainsäädäntö uudistui 1.1.2023, jolloin osa seksuaalirikosten tunnusmerkistöistä muuttui merkittävästi (Oikeusministeriö, ei pvm). Tässä tutkielmassa tarkastelen kuitenkin vanhaa, ennen 1.1.2023 voimassa ollutta seksuaalirikoslainsäädäntöä, sillä se on ollut kyselytutkimuksen vastausten keräysvaiheessa voimassa oleva lainsäädäntö. Seksuaalirikoksia Suomen rikoslainsäädännössä käsittelee rikoslain luku 20.

Seksuaalisen väkivallan käsitettä ei suoraan mainita rikosnimikkeenä vanhassa, ennen vuotta 2023 voimassa olleessa rikoslaissa. Vanhassa seksuaalirikoslainsäädännössä kuitenkin eritellään rikosnimikkeitä, jotka voi tulkita seksuaaliseksi väkivallaksi seksuaalisen väkivallan ja väkivallan määritelmiin nojaten. Seuraavaksi erittelen olennaisimmat seksuaalista väkivaltaa koskevat rikosnimikkeet havainnollistaakseni, millaisia tekoja seksuaalinen väkivalta voi pitää sisällään. Vanhassa rikoslaissa raiskauksen tunnuspiirteet täytti teko, jossa toinen pakotetaan sukupuoliyhteyteen väkivaltaa käyttämällä tai väkivallan käyttämistä uhkaamalla (Rikoslaki 509/2014 1 §). Raiskaus määriteltiin tapahtuneeksi myös silloin, kun tekijä käyttää hyväkseen toisen henkilön puolustuskyvyttömyyttä tai kyvyttömyyttä ilmaista tahtoaan, kun on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan (Rikoslaki 509/2014 1 §). Rikoslaissa oli myös erikseen säädetty pykälä pakottamisesta seksuaaliseen tekoon (Rikoslaki 495/2011, 4 §) ja pakottamisesta sukupuoliyhteyteen (Rikoslaki 563/1998, 3 §). Vanhassa rikoslain 20. luvussa oli myös pykälä seksuaalisesta hyväksikäytöstä, jossa seksuaaliseksi hyväksikäytöksi tunnistettiin teko, jossa toinen henkilö taivutetaan sukupuoliyhteyteen tai muuhun tekoon, joka loukkaa seksuaalista itsemääräämisoikeutta (Rikoslaki 509/2014, 5 §). Lisäksi vuonna 2014 rikoslain 20. lukuun lisättiin pykälä seksuaalisesta ahdistelusta, jossa säädettiin, että seksuaalista ahdistelua on koskettelu, joka loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta (Rikoslaki 509/2014, 5 a §).

Vanhassa rikoslaissa ei ole pykälää seksuaalisesta häirinnästä. Kriminologian tieteenalan asiantuntijat kuitenkin puhuvat seksuaalisesta häirinnästä julkaisuissaan (esim. Attila ym. 2023, 70–90). Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan ei-toivottua sanallista, sanatonta tai fyysistä käytöstä, joka on luonteeltaan seksuaalissävytteistä ja toisen henkilön koskemattomuutta loukkaavaa (Tasa-arvovaltuutettu, ei pvm). Seksuaaliseen häirintään voi liittyä esimerkiksi halventava tai uhkaava ilmapiiri (Tasa-arvovaltuutettu, ei pvm). Tässä tutkielmassa ei ole tarpeellista puhua erikseen seksuaalisesta häirinnästä, sillä se voidaan käsitteellistää seksuaalisen väkivallan muodoksi.

Tutkimusaineistossani seksuaalisen väkivallan kokemuksia koskevissa kysymyksissä erotetaan seksuaalinen väkivalta ja seksuaalinen ahdistelu toisistaan. Tällainen erottelu ei kuitenkaan tieteellisessä kehyksessä ole perusteltu, sillä käsitteellistettynä seksuaalinen ahdistelu on seksuaalisen väkivallan muoto. Tulkitsen, että kyselylomakkeessa näiden kahden käsitteen erottelu on tehty nojaten lainsäädäntöön, joka tunnistaa seksuaalisen ahdistelun rikosnimikkeenä. Kysymyksenmuotoiluun liittyviin valintoihin liittyy mahdollisesti se, että aineistoa on ollut keräämässä poliisiammattikorkeakoulu, ja poliisi on organisaatio, jonka toimintaa lait ohjaavat. On myös mahdollista, että tämä erottelu on päätetty tehdä tavoitteena saada kokonaisvaltaisempi kuva seksuaalisesta väkivallasta ilmiönä. Tähän liittyy kyselylomakkeen laatijoiden olettaus siitä, että vastaaja voi tunnistaa kokeneensa seksuaalista ahdistelua, mutta ei ymmärrä tämän olevan seksuaalisen väkivallan muoto. Tulkitsen, että kyselylomakkeen laatijat ovat pyrkineet tällä tavalla tavoittamaan vastaajista kaikki, joilla on seksuaalisen väkivallan kokemuksia. Vaikka aineistossa seksuaalinen ahdistelu ja seksuaalinen väkivalta on eroteltu toisistaan, tässä tutkielmassa käytän vain käsitettä seksuaalinen väkivalta, sillä seksuaalinen väkivalta käsitteenä kattaa myös seksuaalisen ahdistelun. Seksuaalisen ahdistelun mainitsen silloin, kun se on perusteltua tutkielman selkeyden ja avoimuuden vuoksi, esimerkiksi aineiston kysymyksenasetteluihin liittyvissä kohdissa.

2.2 Seksuaalinen väkivalta aiemmassa tutkimuksessa

Kun puhutaan rikollisuudesta, täytyy ottaa huomioon, että rikollisuudessa on kyse ilmiöstä, joka halutaan usein pitää piilossa niin tekijän kuin kohteenkin toimesta (Kivivuori ym. 2018, 68). Merkittävä osa kaikesta rikollisuudesta jääkin viranomaisten tiedon ulkopuolelle (Beuker 2023, 7; Vuorensyrjä & Rauta 2020, 77). Tätä viranomaisrekistereiden ulkopuolelle jäävää rikollisuutta nimitetään piilorikollisuudeksi (Beuker 2023, 7). Vastaavasti viranomaisrekistereihin päätyvää rikollisuutta nimitetään ilmirikollisuudeksi (7). Piilorikollisuus ja ilmirikollisuus yhdessä muodostavat kokonaisrikollisuuden, eli todellisen rikollisuuden määrän (7).

Rikoslajeissa on eroja sen välillä, kuinka suuri osa rikollisuudesta on ilmirikollisuutta (Vuorensyrjä & Fagerlund 2018, 72). Suomessa esimerkiksi lähes kaikki henkirikokset päätyvät viranomaisten tietoon (esim. Danielsson 2019, 11; Kolttola 2021, 11; Beuker 2023, 18), joten tässä rikoslajissa ilmirikollisuuden määrä on hyvin lähellä kokonaisrikollisuutta. Seksuaalirikosten

kohdalla vastaavasti ilmirikollisuuden perusteella ei voi muodostaa kuvaa kokonaisrikollisuuden määrästä, sillä suurin osa seksuaalirikollisuudesta jää viranomaisrekistereiden ulkopuolelle niin Suomessa kuin kansainvälisestikin (esim. Vuorensyrjä & Rauta 2020, 78; Vuorensyrjä & Fagerlund 2018, 73; Fisher ym. 2003, 7).

Kriminologinen tutkimus perustuu pääosin kahteen tietolähteeseen: viranomaisten työn yhteydessä tuotettuihin rekisteritietoihin ja kyselytutkimusten avulla saatuihin tietoihin (Kivivuori ym. 2018, 69). Kyselytutkimusten avulla on mahdollista arvioida kokonaisrikollisuuden määrää (69). Suuria kriminologian tieteenalan kyselytutkimuksia Suomessa ovat esimerkiksi kansallinen rikosuhritutkimus ja lapsiuhritutkimus (82–84). Tässä tutkielmassa käyttämäni aineisto, Poliisibarometri 2022, edustaa aineistona kyselytutkimusta, eli sen avulla pyritään saamaan tietoa kokonaisrikollisuuden määrästä.

Aiemman kyselytutkimuksen mukaan yli joka neljännellä suomalaisella on seksuaalisen väkivallan kokemuksia (Attila ym. 2023, 57). Seksuaalisen väkivallan kokemus aiheuttaa sitä kokeneelle usein psyykkisiä ja fyysisiä oireita (56), joten seksuaalinen väkivalta on vakava uhka sitä kokeneen terveydelle. Seksuaalisesta väkivallasta koituvat fyysiset oireet ovat esimerkiksi mustelmia, murtumia, sukuelimiin tulleita vaurioita, ei-toivottuja raskauksia ja keskenmenoja (68). Seksuaalisesta väkivallasta koituvia psyykkisiä oireita ovat esimerkiksi masennus, paniikkikohtaukset, univaikeudet, syömisvaikeudet ja keskittymisvaikeudet (68).

Seksuaalista väkivaltaa kokeneita yhdistää ennen kaikkea sukupuoli: Kaikenlaiset seksuaalisen väkivallan kokemukset ovat Suomessa huomattavasti yleisempiä naisilla kuin miehillä (Attila ym. 2023, 58; Heiskanen & Ruuskanen 2010, 39–41). Kaikkein vakavimman seksuaalisen väkivallan muodon, eli raiskausrikosten uhrit Suomessa ovat lähes aina naisia (Danielsson 2019, 71). Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteivätkö myös miehet kokisi seksuaalista väkivaltaa. Myös miehet kokevat seksuaalista väkivaltaa, mutta sen yleisyys on tutkimustiedon mukaan paljon vähäisempää, kuin naisten kohdalla (Attila ym. 2023, 57–58; Heiskanen & Piispa 2017, 80). Suomessa nuoremmat ikäluokat kokevat tilastollisesti mitattuna vanhempia ikäluokkia enemmän seksuaalista väkivaltaa (Attila ym. 2023, 58), mutta tämä kehitys saattaa johtua myös tietoisuuden lisääntymisestä yhteiskunnassa.

2.3 Seksuaalisesta väkivallasta ilmoittaminen ja ilmoittamisen merkitys

Siihen, kuinka suuri osa rikoksista jää viranomaisrekistereiden ulkopuolelle, vaikuttaa olennaisesti ilmoitusalttius. Ilmoitusalttiudella viitataan siihen, kuinka suuri osa rikoksen kokeneista tekee ilmoituksen poliisille (Danielsson 2019, 6, 10, 71, 74, 81). Ilmoitusalttiudesta puhutaan kriminologian tieteenalalla useilla eri käsitteillä. Ilmoitusalttiuteen voi viitata myös esimerkiksi käsitteillä *ilmoitusaste* (Danielsson 2019, 57–58) tai *ilmoitusaktiivisuus* (Vuorensyrjä & Fagerlund 2018, 9–10). Englanninkielisissä julkaisussa ilmoitusalttiudesta puhutaan esimerkiksi sanoilla *report* (suom. ilmoittaa) (esim. Stewart ym. 2024; Lorenz & Jacobsen 2024), *reporting* (suom. raportointi) (esim. Fisher ym. 2003; Thompson ym. 2007) ja *non-reporting* (raportoimattomuus) (esim. Weiss 2011). Tässä tutkielmassa käytän sanaa *ilmoitusalttius*, kun kuvaan sitä, kuinka suuri osa seksuaalista väkivaltaa kokeneista tekee ilmoituksen poliisille.

Eri rikoslajeissa ilmoitusalttius on eri tasoilla (Vuorensyrjä & Rauta 2020, 77–81; Vuorensyrjä & Fagerlund 2018, 73–76). Korkea ilmoitusalttius on esimerkiksi omaisuusrikoksissa, kuten autovarkauksissa ja asuntomurroissa, joiden kohteeksi joutuneista valtaosa, noin 80 prosenttia, tekee ilmoituksen poliisille (Vuorensyrjä & Rauta 2020, 77–78). Seksuaalirikoksissa ilmoitusalttius on rikoslajikkeista pienimpiä, sillä Suomessa vain noin 20 prosenttia ilmoittaa tapahtuneesta poliisille (Vuorensyrjä & Rauta 2020, 78; Vuorensyrjä & Fagerlund 2018, 73). Seksuaalista väkivaltaa koskevasta ilmoitusalttiudesta on tehty jonkin verran aiempaa tutkimusta, jossa on pyritty tunnistamaan tekijöitä, jotka liittyvät seksuaalista väkivaltaa kokeneen päätökseen tehdä ilmoitus tapahtuneesta.

Suomalaisessa tutkimuksessa tutkittiin demografisten ja yksilökohtaisten tekijöiden yhteyttä raiskauksen kokeneiden päätökseen tehdä ilmoitus poliisille (Arponen ym. 2024, 163). Tutkimuksessa tarkastelun kohteena olleet tekijät olivat: koulutus, sosioekonominen asema, ikä, kotimaa, Suomessa asuttujen vuosien määrä, sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen, parisuhdestatus, läheiset ihmissuhteet, päihteiden käyttö ja mielenterveyden ongelmat (163). Tutkimuksessa nousi esiin viitteitä siitä, että raiskauksen kokeneista henkilöistä yliopistotasolla koulutautuneet ilmoittavat poliisille vähemmän, kuin ammatillisen koulutuksen saaneet (177). Muilla taustatekijöillä ei tutkimuksessa ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä ilmoitusalttiuteen (183). Korkean koulutustason ja matalan ilmoitusalttiuden yhteyteen viittaava tulos löytyi myös Wolitzky-Taylorin ja kumppaneiden (2011, 819) yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa.

Thompson ja kumppanit (2007) vertailivat fyysistä väkivaltaa ja seksuaalista väkivaltaa kokeneiden syytä ilmoittamatta jättämiseen. Tutkimuksessa nousi esiin, että molemmissa väkivallan muodoissa yleisin syy ilmoittamatta jättämiseen oli väkivaltaa kokeneen kokemus siitä, että tapahtunut ei ollut tarpeeksi vakavaa ilmoituksen tekemiseksi (280). Seksuaalista väkivaltaa kokeneiden kohdalla seuraavaksi yleisimmät syyt ilmoittamatta jättämiseen olivat, että kokija ei halunnut kenenkään saavan tietää tapahtuneesta ja että kokija ei halunnut sekoittaa poliisia asiaan (280). Fyysistä väkivaltaa kokeneiden kohdalla seuraavaksi yleisimmät syyt ilmoittamatta jättämiseen olivat, että kokija ei halua sekoittaa poliiseja asiaan, sekä väkivallan tekijän suojele seuraamuksilta (280). Myös Fisher ja kumppanit (2003) tutkivat seksuaalista väkivaltaa kokeneiden syytä ilmoittamatta jättämiseen. Tässäkin tutkimuksessa yleisin syy ilmoittamatta jättämiseen oli seksuaalista väkivaltaa kokeneen kokemus siitä, että tapahtunut ei ollut riittävän vakavaa rikosilmoituksen tekemiseksi (27).

Aiemmissä tutkimuksissa on havaittu, että poliisin toiminnalla on merkitystä seksuaalista väkivaltaa kokeneiden päätökseen tehdä ilmoitus viranomaisille. Stewart ja kumppanit (2024, 91) tunnustivat tutkimuksessaan, että yksi syy jättää tekemättä ilmoitus koetusta seksuaalisesta väkivallasta oli heikko luottamus rikosoikeudellisen järjestelmän toimintaan. Sama ilmiö on huomattu Fisherin ja kumppaneiden (2003, 27) tutkimuksessa, jossa huomattiin, että kolmanneksi yleisin syy jättää ilmoittamatta seksuaalisen väkivallan kokemuksesta oli käsitys siitä, että poliisi ei pitäisi tapahtunutta kyllin vakavana. Ilmoittamatta jättämiseen vaikuttivat myös seksuaalista väkivaltaa kokeneen aiemmat negatiiviset kokemukset poliisin toiminnasta saman rikoslajin, eli seksuaalirikoksen, kohdalla siten, että aiempia negatiivisia kokemuksia omaavat henkilöt eivät halunneet ilmoittaa seksuaalisen väkivallan kokemuksesta poliisille (Lorenz & Jacobsen 2024, 120–121). Holly Johnsonin (2017, 55) tutkimuksessa todettiin, että alle puolet seksuaalisesta väkivallasta ilmoittaneista naisista koki, että poliisin menettelytavat heitä kohtaan olivat oikeudenmukaisia. Oikeudenmukaisilla menettelytavoilla Johnsonin (2017, 54) tutkimuksessa tarkoitettiin kunnioittavaa, myötätuntoista vastaanottoa ilmoituksen tekijää kohtaan.

Myös seksuaalista väkivaltaa kokeneen omat tulkinnat tapahtuneesta vaikuttavat siihen, päätyykö tämä tekemään ilmoituksen poliisille (Weiss 2011, 445–446). Karen G. Weiss (2011, 450) tunnisti tutkimuksessaan neljä erilaista selitystyyppiä, joilla seksuaalista väkivaltaa kokeneet perustelevat itselleen, miksi heidän ei tarvitse tehdä ilmoitusta tapahtuneesta. Kaikki Weis-

sin tunnistamista selityksistä tukevat seksuaalista väkivaltaa kokeneen käsitystä siitä, että tapahtuneessa ei ollut kyse *oikeasta* rikollisuudesta, jolloin kokija myös kieltää itseltään uhrin identiteetin, eikä myöskään tällöin tunnista kokeneensa minkäänlaista vääryyttä (451). Psykologisella tasolla seksuaalista väkivaltaa kokeneelle voi tuntua helpommalta kieltää uhriksi joutuminen, sillä kieltämisellä on joitakin kognitiivisia hyötyjä, kuten vallan tunteen säilyminen ja kognitiivisen dissonanssin väheneminen (452).

Karen G. Weiss (2010, 303–305) tunnisti toisessa tutkimuksessa, että seksuaalista väkivaltaa kokeneisiin kohdistuva häpeä on kulttuurisesti rakentunut ja sukupuolittunut ilmiö. Tutkimuksen mukaan seksuaalista väkivaltaa kokeneet naiset pelkäävät, että heitä syytetään tapahtuneesta, mikä estää heitä ilmoittamasta poliisille (293). Seksuaalista väkivaltaa kokeneet naiset haluavat myös suojella itseään yhteiskunnan reaktioilta ja ylläpitää kuvaa itsestään ”puhtaina”, joka osaltaan myös selittää matalaa ilmoitusalttiutta (293). Seksuaalista väkivaltaa kokeneet miehet kokevat häpeää ja pelkoa erityisesti siitä, että seksuaalista väkivaltaa kokenut mies leimataan heikoksi ja epämaskuliiniseksi (299–300). Myös Thompsonin ja kumppaneiden (2007, 280) tutkimuksessa kävi ilmi, että seksuaalista väkivaltaa kokeneet kertoivat useammin fyysisistä väkivaltaa kokeneisiin verrattuna ilmoittamatta jättämisen syyn olleen häpeä tapahtuneesta tai pelko siitä, että tapahtuneen nähtäisiin olevan uhrin syytä.

Ilmoittamisen merkitystä seksuaalista väkivaltaa kokeneen hyvinvointiin on tutkittu aiemmin. Ahrens, Stansell ja Jennings (2010) tutkivat seksuaalista väkivaltaa kokeneiden kertomismalleja ja niiden yhteyttä kokijan terveyteen. Tutkimuksessa tunnistettiin neljä erilaista kertomismallia: kokonaan kertomatta jättäjät, hitaasti kertojat, kriisitilanteen keskellä kertojat ja jatkuvasti kertojat (637). Ahrensin, Stansellin ja Jenningsin tutkimuksessa huomattiin, että kokonaan kertomatta jättäneiden ryhmässä esiintyi tilastollisesti merkitsevästi enemmän traumaperäisen stressin ja masennuksen oireita (640–641). Orchowski, Untied ja Gidycz (2013) vastaavasti tutkivat sosiaalisten seksuaalista väkivaltaa kokeneiden kohtaamien sosiaalisten reaktioiden yhteyttä seksuaalisesta väkivallasta toipumiseen. Sosiaaliset reaktiot, joissa joku ulkopuolinen pyrki kontrolloimaan seksuaalista väkivaltaa kokeneen päätöksiä, olivat yhteydessä korkeaan traumaperäiseen stressiin, masennukseen, ahdistukseen ja kielteisempään käsitykseen omasta arvosta muiden silmissä (2015). Seksuaalista väkivaltaa kokenutta syyllistävät sosiaaliset reaktiot olivat yhteydessä kokijan heikompaan itsetuntoon ja vähäisempiin ongelmanratkaisuun keskittyviin coping-kykyihin (2016).

Aiempien tutkimusten perusteella voidaan todeta, että seksuaalisesta väkivallasta ilmoittamatta jättäminen on yhteiskunnallinen ongelma, jota ei voi selittää yksittäisellä tekijällä. Matalaan ilmoitusalttiuteen liittyy muun muassa poliisin suhtautuminen seksuaaliseen väkivaltaan, psykososiaaliset tekijät, kuten häpeän tunne tai pelko yhteiskunnan suhtautumisesta sekä seksuaalista väkivaltaa kokeneen oma tulkinta tapahtuneesta. Joitain viitteitä on myös siitä, että korkea koulutustaso on yhteydessä matalampaan ilmoitusalttiuteen.

Seksuaaliväkivaltatutkimuksen avulla tuodaan näkyviin ilmiötä, joka jää usein piiloon (Husso ym. 2016, 3). Tämän tutkimuksen avulla voidaan ymmärtää paremmin seksuaalista väkivaltaa kokeneita ja heidän päätöstään ilmoittamatta jättämisestä. Tutkimustieto tukee myös palveluverkoston kehittämistä, jossa seksuaalista väkivaltaa kokeneita autetaan.

3 Tutkimusasetelma

Tässä luvussa esittelen tutkimuskysymykseni, tutkimusaineiston, tutkimusmenetelmän ja muuttujat. Pohdin myös tutkimuseetiikkaa ja erittelen, miten tutkimuseettiset kysymykset on otettu huomioon tutkimuksessani.

3.1 Tutkimuskysymykset, aineisto ja tutkimuseettiset kysymykset

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa seksuaalisen väkivallan kokemusten ilmoitusalttiudesta erityisesti ilmoittamatta jättämisen näkökulmasta. Tarkemmat tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Kuinka suuri osa seksuaalista ahdistelua tai seksuaalista väkivaltaa kokeneista jättää ilmoittamatta rikoksesta poliisille?
2. Miksi seksuaalista ahdistelua tai seksuaalista väkivaltaa kokeneet eivät ilmoita rikoksesta poliisille?
3. Ovatko seksuaalista ahdistelua tai seksuaalista väkivaltaa kokeneen sosiaalidemografiset tekijät, sukupuoli, ikä, pääasiallinen työmarkkina-asema, koulutustaso tai tulotaso, yhteydessä ilmoittamatta jättämiseen?

Tutkimuskysymysteni ja aiemman tutkimuksen perusteella hypoteesini ovat:

H1: Suurin osa, noin 80 prosenttia, seksuaalista väkivaltaa kokeneista jättää tekemättä ilmoituksen poliisille.

H2a: Seksuaalista väkivaltaa kokeneet eivät ilmoita tapahtuneesta poliisille, koska he eivät pidä tapahtunutta tarpeeksi vakavana.

H2b: Seksuaalista väkivaltaa kokeneet eivät ilmoita poliisille, koska he haluavat pitää tapahtuneen yksityisenä.

H2c: Seksuaalista väkivaltaa kokeneet eivät ilmoita poliisille, koska he eivät usko poliisin suhtautuvan asiaan vakavasti.

H3: Koulutustaso on yhteydessä matalampaan ilmoitusalttiuteen niin, että korkeasti koulutetut ilmoittavat vähemmän kuin matalammin koulutetut.

Tutkimusaineistoni on Poliisibarometri 2022 -kyselytutkimus, jonka ovat toteuttaneet yhteistyössä Poliisiammattikorkeakoulu, sisäministeriö ja Tilastokeskus (Vuorensyrjä ym. 2022). Poliisibarometri 2022 -kyselyn tavoitteena on selvittää Suomen kansalaisten näkemyksiä poliisin toiminnasta sekä Suomen sisäisestä turvallisuustilanteesta. Kyselyssä kysytään vastaajan kokemuksia ja arvioita poliisin luotettavuudesta, poliisin legitimitetistä, poliisipalveluiden saatavuudesta ja niiden onnistumisesta, poliisin näkyvyydestä sekä vastaajan rikollisuuteen liittyvistä kokemuksista ja rikoksista ilmoittamisesta. Poliisibarometri 2022 on osa Poliisibarometrit-tutkimussarjaa, joten kyseessä on toistuva poikkileikkausaineisto. Kysely on laadultaan kvantitatiivinen eli määrällinen. Kysely on kerätty 10.10.2022–14.12.2022 välisenä aikana ja sen vastaajat ovat 15–75-vuotiaita Suomen väestöön kuuluvia henkilöitä. Kyselyn otos poimitiin satunnaisotannalla Suomen väestöstä. Otoksen valinnat perustuivat suhteelliseen kiintiöintiin niin, että valinnoissa otettiin huomioon sukupuoli ja ikäluokka. Kyselyyn vastasi yhteensä 4044 henkilöä otoksen 8500 henkilöstä, eli kyselyn vastausprosentti on 47,6 prosenttia. Kyselyn keruuväline on strukturoitu lomake, ja kyselyn keruumenetelmä on joko itsetäytettävä verkkolomake tai paperinen lomake.

Olen valinnut Poliisibarometri 2022 -aineiston tutkielmaani, koska aineiston avulla voin analysoida tutkimuskysymyksieni kannalta olennaista tietoa, eli sitä, kuinka suuri osa seksuaalista väkivaltaa kokeneista jättää ilmoittamatta rikoksesta poliisille sekä syitä ilmoittamatta jättämiseen. Poliisibarometri-kyselyn kysymykset kuitenkin painottuvat poliisin toiminnan arviointiin ja Suomen sisäiseen turvallisuuteen liittyviin kysymyksiin. Kansallinen rikosuhritutkimus (KRT) olisi mahdollisesti ollut parempi aineisto, sillä sen keskeinen tavoite on seurata väkivaltarikosten kehitystä, mukaan lukien seksuaalisen väkivalta (Beuker & Näsi 2024, 4) ja se sisältää kysymyksiä myös ilmoittamisesta (18). Kansallinen rikosuhritutkimus ei aineistona kuitenkaan ole saatavilla alempien opinnäytetöiden tekemiseen. Poliisibarometri on paras saatavilla oleva aineisto tutkielmaani.

Seuraavaksi erittelen tutkimusetiikkaa. Käytän aineistoani asianmukaisesti ilmoittamaani tarkoitukseen ja hävitän sen tutkielman valmistuttua. Aineistosta on poistettu tutkijan toimesta kuntamuuttuja ja avovastausmuuttuja, jotta vastaajaa ei voi tunnistaa ja tämän anonymiteetti säilyy turvattuna. Vastaajan anonymiteetin säilymiseksi aineisto on myös koodattu. Merkitsen tutkielmassa lähteet ja niiden tekijät asianmukaisesti. Tiedostan, että seksuaalinen väkivalta on aiheena joillekin henkilökohtainen ja tunteita herättävä. Aion tarkastella ilmiötä seksuaalisen

väkivaltaa kokeneita kohtaan kunnioittavaan sävyyn kuitenkin todellisuutta kaunistelematta. Ottaakseni huomioon heidät, joita asia koskettaa, en käytä tutkielmassa seksuaalista väkivaltaa kokeneista sanaa uhri.

3.2 Menetelmän kuvaus

Tämä tutkielma on laadultaan kvantitatiivinen eli määrällinen. Tutkimuksessani analysoin muuttujia SPSS Statistics -ohjelmistolla. Tutkin eri vastausvaihtoehtojen frekvenssejä ja suhteellisia frekvenssejä. Lisäksi tutkin ristiintaulukoinnilla ja siihen liittyvällä khiin neliö -testillä taustamuuttujien yhteyttä seksuaalista väkivaltaa kokeneiden alttiuteen ilmoittaa rikoksesta poliisille. Aineiston analyysissä on käytetty painokertoimena analyysipainoa (Apaino). Painokerrointa käyttämällä taulukoiden ja jakaumien kokonaismäärä vastaa otoksen kokoa (4044), eikä koko perusjoukkoa (4 180 614). Painokertoimella pyritään vähentämään otannan vaikutusta.

Frekvenssi tarkoittaa kussakin luokassa olevien arvojen lukumäärää (Heikkilä 2014, 83). Ristiintaulukointi on tutkimusmenetelmä, jolla voi tutkia kahden luokitellun muuttujan välistä yhteyttä (Heikkilä 2014, 198). Luokitteluasteikollisilla muuttujilla tarkoitetaan sellaisia muuttujia, joiden arvot voidaan luokitella johonkin luokkaan, mutta luokkia ei voida asettaa järjestykseen, eikä niillä voi tehdä laskutoimituksia (81). Ristiintaulukointiin liittyy khiin neliö -testi, jonka avulla voidaan selvittää, onko ristiintaulukoiduilla muuttujilla tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta (199). Khiin neliö -testiä voidaan käyttää, kun sen edellytykset täyttyvät, eli muuttujat ovat luokitteluasteikolla, enintään 20 prosenttia odotettujen frekvenssien arvoista on alle viisi ja jokaisen odotetun frekvenssin arvo on suurempi kuin yksi (201).

Jotta analyysin tulokset voidaan yleistää perusjoukkoon, eli joukkoon, johon tutkimus kohdistuu (Heikkilä 2014, 32–33), sattuman todennäköisyys muuttujien väliseen yhteyteen tulee olla riittävän pieni (181). Muuttujien välisen yhteyden tilastollista testaamista varten tulee asettaa nollahypoteesi ja vaihtoehtoinen hypoteesi (Heikkilä 2014, 182). Nollahypoteesi (H_0) väittää, että muuttujat ovat toisistaan riippumattomia ja vastahypoteesi (H_1) väittää, että muuttujien välillä on riippuvuus (182). Jos Khiin neliö -testin tulos on ylittää merkitsevyystasorajan 0,05, nollahypoteesi jää voimaan (184–185). Tällöin analyysin tulos on, että muuttujien välillä ei ole riippuvuutta tilastollisesti merkitsevällä tasolla.

3.3 Muuttujien kuvaus

Ensin erittelen seksuaalista väkivaltaa ja siihen liittyvää ilmoitusalttiutta kuvailevat muuttajat. Seksuaalisen väkivallan esiintyvyyttä kuvaava muuttuja on aineistossa muodossa: ”*Oletko joutunut seuraavien rikosten uhriksi tai kohteeksi? Jos olet, koska viimeksi? Seksuaalinen ahdistelu tai väkivalta*”. Tämän muuttujan olen nimennyt uudelleen nimellä ”Viimeisin seksuaalisen väkivallan kokemus”. Muuttujan vastausvaihtoehdot ovat: ”1: Tänä vuonna (2022)”, ”2: Viime vuonna (2021)”, ”3: 2–4 vuotta sitten (2018–2020)”, ”4: Yli 4 vuotta sitten (2017 tai sitä ennen)”, ”5: En koskaan” ja ”8: En osaa sanoa”. Vastausvaihtoehdon ”En osaa sanoa” olen koodannut puuttuvaksi aineistosta, jotta se ei vääristä frekvenssijakaumaa.

Seksuaalisen väkivallan ilmoitusalttiutta kuvaava muuttuja on aineistossa muodossa: ”*Ilmoititko poliisille jouduttuasi viimeksi seuraavien rikosten uhriksi tai kohteeksi? Seksuaalinen ahdistelu tai seksuaalinen väkivalta*”. Tämän muuttujan olen nimennyt uudelleen nimellä ”Ilmoitusalttius seksuaalisesta väkivallasta”. Muuttujan vastausvaihtoehdot ovat ”1: Kyllä, ilmoitin poliisille”, ”2: Ei, en ilmoittanut poliisille” ja ”3: En ole joutunut tällaisen rikoksen kohteeksi”. Vaihtoehdon ”3: En ole joutunut tällaisen rikoksen kohteeksi” olen koodannut puuttuvaksi aineistosta, jotta se ei vääristä frekvenssijakaumaa.

Seksuaalisesta väkivallasta ilmoittamatta jättämisen syitä kuvaava muuttuja on aineistossa muodossa ”*Miksi et ilmoittanut kokemastasi rikoksesta poliisille? Seksuaalinen ahdistelu tai seksuaalinen väkivalta*”. Tämän muuttujan olen nimennyt uudelleen nimellä ”Syy seksuaalisesta väkivallasta ilmoittamatta jättämiseen”. Muuttujan vastausvaihtoehdot ovat: ”En ajatellut rikoksen olevan kyllin vakava”, ”Ajattelin poliisin olevan kykenemätön ratkaisemaan asian”, ”Ajattelin, ettei poliisi ole kiinnostunut asiasta”, ”Ajattelin, ettei se ole poliisiasia”, ”Pidin asiaa yksityisenä”, ”Raportoin asiasta muulle viranomaiselle”, ”Kostotoimien pelko” ja ”Muu syy”. Vastaaaja on valinnut kunkin vastausvaihtoehdon kohdalla joko ”1: Kyllä” tai ”0: Ei”. Tämän muuttujan kohdalla vastaaaja on siis voinut vastata useampaan kuin yhteen kohtaan vastauksen ”kyllä”.

Seuraavaksi erittelen selitettävän muuttujan tutkimuksessani. Selitettävä muuttuja tutkimuksessani on ”Ilmoitusalttius seksuaalisesta väkivallasta”. Tutkimuksessani sama muuttuja soveltuu siis sekä kuvailevaksi muuttujaksi että selitettäväksi muuttujaksi. Selitettävän muuttujan alkuperäinen muotoilu aineistossa ja vastausvaihtoehdot ovat samat, kuin seksuaalisen väkivallan ilmoitusalttiutta kuvailevassa muuttujassa.

Taulukko 1. Kuvailevat muuttujat ja selitettävä muuttuja uudelleennimettynä.

Muuttujan alkuperäinen muotoilu aineistossa	Muuttuja uudelleennimettynä
<i>”Oletko joutunut seuraavien rikosten uhriksi tai kohteeksi? Jos olet, koska viimeksi? Seksuaalinen ahdistelu tai väkivalta”</i>	Viimeisin seksuaalisen väkivallan kokemus
<i>”Ilmoititko poliisille jouduttuasi viimeksi seuraavien rikosten uhriksi tai kohteeksi? Seksuaalinen ahdistelu tai seksuaalinen väkivalta”</i>	Ilmoitusalttius seksuaalisesta väkivallasta
<i>”Miksi et ilmoittanut kokemastasi rikoksesta poliisille? Seksuaalinen ahdistelu tai seksuaalinen väkivalta”</i>	Syy seksuaalisesta väkivallasta ilmoittamatta jättämiseen

Viimeiseksi erittelen tutkimukseni selittävät muuttujat. Poliisibarometri 2022 -kyselyssä taustamuuttujina kysyttiin vastaajan sukupuolta, ikää, työmarkkina-asemaa, koulutusta, tuloluokkaa, poliisilaitosaluetta sekä vastaajan tai hänen lähisukulaisensa työskentelyä poliisin palveluksessa. Tässä tutkimuksessa tarkastelen selittävästä taustamuuttujista sukupuolta, ikää, työmarkkina-asemaa, koulutustasoa ja tulotasoa. Analyysissä vastausvaihtoehto *”En osaa sanoa/En halua kertoa”* on koodattu puuttuvaksi kaikkein tarkasteltavien taustamuuttujien kohdalla. Aineistossa vastaajan ikämuuttuja on valmiiksi luokiteltu neljään luokkaan: 15–29-vuotiaat, 30–49-vuotiaat, 50–64-vuotiaat ja 65–75-vuotiaat. Analyysissäni yhdistin kaksi vanhinta ikäluokkaa, 50–64-vuotiaat ja 65–75-vuotiaat, yhdeksi ikäluokaksi, 50–75-vuotiaiksi. Vanhin ikäluokka, 65–75-vuotiaat kattaa vain 10 ikävuotta, joten sen voi mielekkäästi yhdistää 50–64-vuotiasiin. Uudelleenluokittelu on tehty sen takaamiseksi, että ristiintaulukoinnin luokissa on tarpeeksi vastauksia ja näin ollen analyysin tulosten luotettavuus paranee. Muiden selittävien muuttujien kohdalla käytän aineiston alkuperäisiä luokitteluja.

Taulukko 2. Selittävät muuttujat.

	<i>n</i>	%
Sukupuoli		
Nainen	530	86,3
Mies	84	13,7
Muu	14	2,2
Ikäryhmä		
15–29-vuotias	192	30,6
30–49-vuotias	239	38,1
50–75-vuotias	197	31,4
Pääasiallinen työmarkkina-asema		
Työllinen	367	58,4
Työtön	27	4,2
Työvoiman ulkopuolella	224	35,7
Ei halua kertoa	11	1,7
Korkein suoritettu tutkinto		
Peruskoulun päättötutkinto tai keski-, kansa- tai kansalaiskoulututkinto	97	15,4
Ylioppilastutkinto, ammattikoulututkinto tai opistotason tutkinto	288	45,8
Ammattikorkeakoulu- ylempi ammattikorkeakoulu- tai yliopistotason tutkinto	227	36,2
Ei halua kertoa	14	2,3
Vuositulot		
0–10 001 €/vuosi	118	18,8
10 001–25 000 €/vuosi	167	26,6
25 001–50 000 €/vuosi	234	37,2
yli 50 000 €/vuosi	68	10,8
Ei halua kertoa	41	6,5

N=628*, N = seksuaalista ahdistelua tai väkivaltaa kokeneet

4 Tulokset

4.1 Seksuaalisen väkivallan kokemusten yleisyys, ilmoitusalttius ja syyt ilmoittamatta jättämiseen

Ensin analysoin muuttujan ”Viimeisin seksuaalisen väkivallan kokemus” vastausvaihtoehtojen frekvenssejä ja suhteellisia frekvenssejä.

Taulukko 3. Viimeisin seksuaalisen väkivallan kokemus.

	<i>n</i>	<i>%</i>
Tänä vuonna (2022)	75	1,9
Viime vuonna (2021)	35	0,9
2–4 vuotta sitten (2018–2020)	100	2,6
Yli 4 vuotta sitten (2017 tai aiemmin)	417	10,7
En koskaan	3272	83,9
Yhteensä	3900	100,0

Viimeisintä seksuaalisen väkivallan kokemusta koskevaan kysymykseen vastasi kyselyssä 3900 vastaajaa. Vastaajista noin 16 prosenttia ($n=628$) vastasi joutuneensa seksuaalisen väkivallan kohteeksi joskus elämänsä aikana, kun taas noin 84 prosenttia ($n=3272$) vastasi, että ei ollut koskaan joutunut seksuaalisen väkivallan kohteeksi. Noin yksi kuudesta suomalaisesta on kyselyn mukaan joskus elämässään kokenut seksuaalista väkivaltaa.

Seuraavaksi analysoin muuttujan ”Ilmoitusalttius seksuaalisesta väkivallasta” vastausvaihtoehtojen frekvenssejä ja suhteellisia frekvenssejä.

Taulukko 4. Ilmoitusalttius seksuaalisesta väkivallasta.

	<i>n</i>	<i>%</i>
Kyllä, ilmoitin poliisille	66	10,8
Ei, en ilmoittanut poliisille	547	89,2
Yhteensä	613	100,0

Vaikka aiemmassa kysymyksessä 628 vastaajaa kertoi joutuneensa seksuaalisen väkivallan kohteeksi, ilmoittamista koskevaan kysymykseen vastasi 613 vastaajaa. Heistä poliisille oli ilmoittanut vain 11 prosenttia vastaajista ja ilmoittamatta oli jättänyt 89 prosenttia vastaajista. Kyselyn mukaan siis noin yhdeksän kymmenestä seksuaalista väkivaltaa kokeneesta jättää ilmoittamatta tapahtuneesta poliisille. Ensimmäisessä tutkimushypoteesissani oletin, että suurin osa, noin 80 prosenttia, seksuaalista väkivaltaa kokeneista jättää tekemättä ilmoituksen poliisille. Ensimmäinen tutkimushypoteesini vahvistuu osittain. Ilmoittamatta jättäneiden osuus on olettamaani suurempi.

Viimeiseksi tarkastelen muuttujan ”Syy seksuaalisesta väkivallasta ilmoittamatta jättämiseen” vastausvaihtoehtojen ”*kyllä*”-luokan frekvenssejä. Kyselyssä yhteensä 545 vastaajaa vastasi ilmoittamatta jättämisen syitä koskevaan kysymykseen. Vastaaja on voinut kysymyksessä valita useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon. En esitä vastausten suhteellisia frekvenssejä, koska niiden summa ylittää luvun 100.

Taulukko 5. Syy seksuaalisesta väkivallasta ilmoittamatta jättämiseen.

	<i>n</i>
En ajatellut rikoksen olevan kyllin vakava	234
Pidin asiaa yksityisenä	146
Ajattelin poliisin olevan kykenemätön ratkaisemaan asian	133
Ajattelin, että se ei ole poliisiasia	110
Muu syy	99
Ajattelin, ettei poliisi ole kiinnostunut asiasta	94
Kostotoimien pelko	51
Raportoin asiasta muulle viranomaiselle	24

Yllä olevaan taulukkoon olen koonnut ilmoittamatta jättämisen syiden frekvenssit *kyllä*-luokassa suurimmasta pienimpään. Eniten ”*kyllä*”-vastauksia on vastausvaihtoehdossa ”*En ajatellut rikoksen olevan kyllin vakava*” (n=234). Tämä tukee tutkimushypoteesiani ”H2a: Seksuaalista väkivaltaa kokeneet eivät ilmoita poliisille, koska eivät pidä tapahtunutta tarpeeksi vakavana”. Seuraavaksi eniten ”*kyllä*”-vastauksia on vaihtoehdossa ”*Pidin asiaa yksityisenä*” (n=146). Tämä tukee tutkimushypoteesiani ”H2b: Seksuaalista väkivaltaa kokeneet eivät ilmoita poliisille, koska he eivät halua sekoittaa poliisia mukaan.” Myös heikko luottamus poliisi-

sin toimintaan nousi vastausten frekvenssijakaumassa esiin: seksuaalisesta väkivallasta ilmoittamatta jättäneistä 133 vastasi ”kyllä” vastausvaihtoehtoon ”Ajattelin poliisin olevan kykenemätön ratkaisemaan asian” ja 94 vastaajaa vastasi ”kyllä” vastausvaihtoehtoon ”Ajattelin, ettei poliisi ole kiinnostunut asiasta”. Tämä tukee tutkimushypoteesiani ”H2c: Seksuaalista väkivaltaa kokeneet eivät ilmoita poliisille, koska he eivät usko poliisin suhtautuvan asiaan vakavasti”. Seksuaalisesta väkivallasta ilmoittamatta jättäneistä 110 vastasi ”kyllä” vastausvaihtoehtoon ”Ajattelin, että se ei ole poliisiasia”. Tämä vastausvaihtoehto kuvaa kuitenkin enemmän vastaajan käsitystä tapahtuneesta, kuin luottamusta poliisiin. Seksuaalisesta väkivallasta ilmoittamatta jättäneistä 51 vastasi ”kyllä” vastausvaihtoehtoon ”Kostotoimien pelko”. Vähiten ”kyllä”-vastauksia on vastausvaihtoehdossa ”Raportoin asiasta muulle viranomaiselle” (n=24). Osa vastaajista (n=99), vastasi ”kyllä” vastausvaihtoehtoon ”Muu syy”. Koska aineistosta on poistettu avovastausmuuttujat tutkimuseettisistä syistä, vastausvaihtoehto ”Muu syy” jää analyysin ulkopuolelle.

4.2 Sosiodemografisten tekijöiden yhteys ilmoitusalttiuteen

Tässä luvussa tarkastelen vastaajan sosiodemografisten taustatekijöiden yhteyttä ilmoitusalttiuteen ristiintaulukoinnin ja siihen liittyvän khiin neliö -testin avulla. Ensimmäiseksi tarkastelen muuttujaa ”Ilmoitusalttius seksuaalisesta väkivallasta” sukupuolen mukaan. Ilmoitusalttiutta seksuaalisesta väkivallasta ”muu”-sukupuolen mukaan ei voida luotettavasti tarkastella, sillä vähäisen havaintoyksiköiden määrän vuoksi khiin neliö -testin edellytykset eivät täyty. Sukupuoli ”muu” on tämän vuoksi analyysissä koodattu puuttuvaksi.

H_0 = Vastaajan sukupuolella ei ole yhteyttä seksuaalista väkivaltaa kokeneen ilmoitusalttiuteen.

H_1 = Vastaajan sukupuolella on yhteys seksuaalista väkivaltaa kokeneen ilmoitusalttiuteen.

Taulukko 6. Ilmoitusalttius seksuaalisesta väkivallasta sukupuolen mukaan.

	Nainen % (n)	Mies % (n)	Yhteensä % (n)
Ilmoitin	10,7 (56)	13,2 (10)	11,0 (66)
En ilmoittanut	89,3 (466)	86,8 (66)	89,0 (532)
Yhteensä	100,0 (522)	100,0 (76)	100,0 (598)

Havaintoyksiköiden määrä on huomattavasti korkeampi naisten kohdalla verrattuna miehiin. Toisin sanoen kokonaisuudessaan naiset kokevat miehiä enemmän seksuaalista väkivaltaa. Tämä tulos on linjassa aiemman tutkimuksen kanssa. Naisista 89,3 prosenttia (n=466) ei ilmoittanut viimeisimmästä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta poliisille. Miehistä vastaavasti 86,8 prosenttia (n=66) ei ilmoittanut viimeisimmästä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta poliisille.

Luokissa ”nainen” ja ”mies” khiin neliö -testin edellytykset täyttyvät. Khiin neliö -testin mukaan muuttujien välinen yhteys ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä, sillä $p=0,528$ eli suurempi kuin 0,05. Koska $p>0,05$, nollahypoteesi jää voimaan. Vastaajan sukupuoli ei ole yhteydessä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta ilmoittamatta jättämiseen.

Toiseksi tarkastelen muuttujaa ”Ilmoitusalttius seksuaalisesta väkivallasta” vastaajan iän mukaan.

H_0 = Vastaajan iällä ei ole yhteyttä seksuaalista väkivaltaa kokeneen ilmoitusalttiuteen.

H_1 = Vastaajan iällä on yhteys seksuaalista väkivaltaa kokeneen ilmoitusalttiuteen.

Taulukko 7. Ilmoitusalttius seksuaalisesta väkivallasta ikäluokan mukaan.

	15–29 vuotta % (n)	30–49 vuotta % (n)	50–75 vuotta % (n)	Yhteensä % (n)
Ilmoitin	9,3 (18)	11,1 (26)	12,4 (23)	10,9 (67)
En ilmoittanut	90,7 (175)	88,9 (209)	87,6 (163)	89,1 (547)
Yhteensä	100,0 (193)	100,0 (235)	100,0 (186)	100,0 (614)

Kyselyssä 15–29-vuotiaista 90,7 prosenttia (n=175) jätti ilmoittamatta viimeisimmästä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta poliisille. 30-49-vuotiaiden kohdalla vastaava luku on 88,9 prosenttia (n=209). 50-75-vuotiaista 87,6 prosenttia (n=163) jätti ilmoittamatta viimeisimmästä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta poliisille. Kaikissa ikäluokissa noin yhdeksän kymmenestä jätti tekemättä ilmoituksen viimeisimmästä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta.

Khiin neliö -testin edellytykset täyttyvät kaikissa luokissa. Khiin neliö -testin mukaan muuttujien välinen yhteys ei ole tilastollisesti merkitsevä, sillä $p = 0,635$, eli suurempi kuin 0,05. Koska

$p > 0,05$, nollahypoteesi jää voimaan. Vastaajan ikä ei ole yhteydessä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta ilmoittamatta jättämiseen.

Kolmanneksi tarkastelen selitettävää muuttujaa ”Ilmoitusalttius seksuaalisesta väkivallasta” vastaajan pääasiallisen työmarkkina-aseman mukaan.

H_0 = Vastaajan pääasiallisella työmarkkina-aseamalla ei ole yhteyttä seksuaalista väkivaltaa kokeneen ilmoitusalttiuteen.

H_1 = Vastaajan pääasiallisella työmarkkina-aseamalla on yhteys seksuaalista väkivaltaa kokeneen ilmoitusalttiuteen.

Taulukko 8. Ilmoitusalttius seksuaalisesta väkivallasta pääasiallisen työmarkkina-aseman mukaan.

	Työllinen % (n)	Työtön % (n)	Työvoiman ulkopuolella % (n)	Yhteensä % (n)
Ilmoitin	9,7 (34)	16,0 (4)	12,9 (29)	11,2 (67)
En ilmoittanut	90,3 (316)	84,0 (21)	87,1 (196)	88,8 (533)
Yhteensä	100,0 (350)	100,0 (25)	100,0 (225)	100,0 (600)

Työllisistä 90,3 prosenttia (n=316) jätti ilmoittamatta poliisille viimeisimmästä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta. Työttömien kohdalla vastaava luku on 84,0 prosenttia (n=21) ja työvoiman ulkopuolella olevien kohdalla 87,1 prosenttia (n=196). ”Työtön”-luokassa havaintoyksiköiden määrä on pienempi, kuin muissa luokissa.

”Työtön”-luokassa yksi odotetuista frekvensseistä on arvoltaan pienempi kuin viisi. Tämä kattaa kuitenkin vain 16,7 prosenttia kaikista odotetuista frekvensseistä, joten khiin neliö -testin edellytykset edelleen täyttyvät. Khiin neliö -testin mukaan muuttujien välinen yhteys ei ole tilastollisesti merkitsevä, sillä $p = 0,367$, eli suurempi kuin 0,05. Koska $p > 0,05$, nollahypoteesi jää voimaan. Vastaajan pääasiallinen työmarkkina-asema ei ole yhteydessä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta ilmoittamatta jättämiseen.

Neljänneksi tarkastelen selitettävää muuttujaa ”Ilmoitusalttius seksuaalisesta väkivallasta” vastaajan koulutustason mukaan.

H_0 = Vastaajan koulutustasolla ei ole yhteyttä seksuaalista väkivaltaa kokeneen ilmoitusalttiuteen.

H_1 = Vastaajan koulutustasolla on yhteys seksuaalista väkivaltaa kokeneen ilmoitusalttiuteen.

Taulukko 9. Ilmoitusalttiuus seksuaalisesta väkivallasta korkeimman suoritettun tutkinnon mukaan.

	Peruskoulun päättötutkinto tai keski-, kansalaisharjoitus- koulun tut- kinto % (n)	Ylioppilastut- kinto, ammatti- koulututkinto tai opistotason tut- kinto % (n)	Ammattikorkea- koulu-, ylempi ammattikorkea- koulu- tai yli- opistotason tut- kinto % (n)	Yhteensä % (n)
Ilmoitin	13,4 (13)	13,6 (37)	6,6 (15)	10,9 (65)
En ilmoittanut	86,6 (84)	86,4 (236)	93,4 (213)	89,1 (533)
Yhteensä	100,0 (97)	100,0 (273)	100 (228)	100,0 (598)

Matalimmalla koulutustasolla koulutetuista 86,6 prosenttia (n=84) jätti ilmoittamatta viimeisimmästä seksuaalisen väkivallan kokemuksestaan poliisille. Keskitasolla koulutettujen kohdalla vastaava luku on 86,4 prosenttia (n=236). Korkeimmalla koulutustasolla koulutetuista 93,4 prosenttia (n=213) jätti ilmoittamatta poliisille viimeisimmästä seksuaalisen väkivallan kokemuksestaan. Matalimman koulutustason omaavien luokassa havaintoyksiköiden määrä on kokonaisuudessaan muita luokkia alhaisempi.

Khiin neliö -testin edellytykset täyttyvät kaikissa luokissa. Khiin neliö -testin mukaan muuttujien välinen yhteys on tilastollisesti merkitsevä, sillä $p = 0,03$, eli pienempi kuin $0,05$. Koska $p < 0,05$, nollassa nollahypoteesi kumotaan ja vastahypoteesi astuu voimaan. Vastaajan koulutustaso on yhteydessä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta ilmoittamatta jättämiseen. Ammattikorkea-koulu-, ylempi ammattikorkeakoulu- tai yliopistotason suorittaneet ilmoittavat kokemastaan seksuaalisesta väkivallasta harvemmin verrattuna muihin koulutustasoihin. Tämä tulos on linjassa joidenkin aiempien tutkimusten kanssa ja tukee viimeisintä tutkimushypoteesiani ”H3: Koulutustaso on yhteydessä matalampaan ilmoitusalttiuteen niin, että korkeasti koulutetut ilmoittavat vähemmän kuin matalammin koulutetut”.

Viimeiseksi tarkastelen selitettävää muuttujaa ”Ilmoitusalttius seksuaalisesta väkivallasta” vastaajan vuositulojen mukaan.

H_0 = Vastaajan vuosituloilla ei ole yhteyttä seksuaalista väkivaltaa kokeneen ilmoitusalttiuteen.

H_1 = Vastaajan vuosituloilla on yhteys seksuaalista väkivaltaa kokeneen ilmoitusalttiuteen.

Taulukko 10. Ilmoitusalttius seksuaalisesta väkivallasta vuositulojen mukaan.

	Alle 10 001 euroa/vuosi % (n)	10 001– 25 000 euroa/vuosi % (n)	25 001– 50 000 euroa/vuosi % (n)	Yli 50 000 euroa/vuosi % (n)	Yhteensä % (n)
Kyllä	11,8 (14)	11,7 (19)	9,2 (21)	11,1 (7)	10,7 (61)
En	88,2 (105)	88,3 (143)	90,8 (207)	88,9 (56)	89,7 (511)
Yhteensä	100,0 (119)	100,0 (162)	100,0 (228)	100,0 (63)	100,0 (572)

Matalimmassa tuloluokassa, alle 10 000 euron vuositulot tienaavissa, 88,2 prosenttia (n=105) jätti ilmoittamatta viimeisimmästä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta poliisille. Toiseksi matalimmassa tuloluokassa, 10 001–25 000 vuositulot tienaavissa, 88,3 prosenttia (n=143) jätti ilmoittamatta viimeisimmästä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta poliisille. Toiseksi ylimässä tuloluokassa, 25 001-50 000 euron vuositulot tienaavissa, 90,8 prosenttia (n=207) jätti ilmoittamatta viimeisemmistä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta poliisille. Korkeimmassa tuloluokassa, yli 50 000 euron vuositulot tienaavissa, 88,9 prosenttia (n=56) jätti ilmoittamatta viimeisimmästä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta poliisille. Havaintoyksiköiden määrä on korkeimmassa tuloluokassa kokonaisuudessaan alhaisempi verrattuna muihin luokkiin.

Khiin neliö -testin edellytykset täyttyvät kaikissa luokissa. Khiin neliö -testin mukaan muuttujien välinen yhteys ei ole tilastollisesti merkitsevä, sillä $p = 0,834$, eli suurempi kuin 0,05. Koska $p > 0,05$, nollahypoteesi jää voimaan. Vastaajan vuositulot eivät ole yhteydessä seksuaalisen väkivallan kokemuksesta ilmoittamatta jättämiseen.

5 Johtopäätökset

Olen tässä tutkielmassa selvittänyt seksuaaliseen väkivaltaan liittyvää matalaa ilmoitusalttiutta ja ilmoitusalttiuden yhteyttä seksuaalista väkivaltaa kokeneen sosiodemografisiin tekijöihin.

Selvitin tutkielmassani myös seksuaalisen väkivallan kokemusten esiintyvyyttä suomen kansalaisten keskuudessa saavuttaakseni kokonaiskuvan ilmiön laajuudesta. Tutkielmani tulokset osoittavat, että seksuaalista väkivaltaa on kokenut noin 16 prosenttia suomalaisista. Esimerkiksi Attilan ja kumppaneiden (2023, 57) tutkimuksessa seksuaalista väkivaltaa kokeneiden suomalaisten osuus on vielä suurempi, sillä heidän tutkimuksensa mukaan yli joka neljännellä suomalaisella on seksuaalisen väkivallan kokemuksia. Kokonaisuudessaan tutkielmani tulos ja aiemmat tutkimustulokset osoittavat, että seksuaalinen väkivalta on ilmiönä yleinen ja koskettaa montaa suomalaista. Aiempi tutkimus osoittaa, että seksuaalinen väkivalta voi aiheuttaa merkittävää haittaa sitä kokeneelle (68) ja myös tämän lähipiirille (Campbell & Wasco 2005, 128), joten on tärkeää, että seksuaalista väkivaltaa kokeneet pääsevät avun piiriin.

Vaikka seksuaalisen väkivallan kokemukset ovat Suomessa yleisiä, tutkielmani tulosten mukaan seksuaalista väkivaltaa kokeneista vain noin 11 prosenttia ilmoittaa tapahtuneesta poliisille ja näin ollen 89 prosenttia vastaajista jättää ilmoituksen tekemättä. Tutkielmassani ilmoitusalttiutus on siis vielä matalampi, kuin aiemmissa saman Poliisibarometri -tutkimussarjan tutkimuksissa: vuoden 2020 tutkimuksessa 21 prosenttia seksuaalista väkivaltaa kokeneista kertoi ilmoittaneensa tapahtuneesta poliisille (Vuorensyrjä & Rauta 2020, 78) ja vuoden 2018 tutkimuksessa 17 prosenttia seksuaalista väkivaltaa kokeneista kertoi ilmoittaneensa tapahtuneesta poliisille (Vuorensyrjä & Fagerlund 2018, 73). Poliisibarometri -tutkimussarjassa tapahtui kuitenkin menetelmämuutos vuoden 2022 tutkimukseen, minkä vuoksi analyysini tuloksia ei voi suoraan verrata aiempiin saman tutkimussarjan tuloksiin (Vuorensyrjä ym. 2023, 12). Saamani tuloksen ja aiempien tutkimustulosten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että seksuaalisen väkivallan kokemuksista jättää ilmoittamatta suurin osa. Tämä on ongelmallista, sillä seksuaalisesta väkivallasta ilmoittaminen antaa mahdollisuuden sitä kokeneelle päästä yhteiskunnan tarjoamien palveluiden ja avun piiriin. Ilmoittamatta jättäneet jäivät siis herkemmin ilman apua.

Tutkielmani tulosten mukaan seksuaalista väkivaltaa kokeneet jättävät ilmoittamatta rikoksesta yleisimmin siksi, että he eivät ajattele tapahtuneen olevan riittävän vakavaa. Tulos on linjassa

aiemman tutkimuksen kanssa, sillä myös Fisherin ja kumppaneiden (2003, 27) sekä Thompsonin ja kumppaneiden (2007, 280) tutkimuksissa nousi esiin, että yleisin syy seksuaalisesta väkivallasta ilmoittamatta jättämiseen oli se, että rikoksen kokenut ei pitänyt tapahtunutta riittävän vakavana. Se, että seksuaalista väkivaltaa kokenut ei pidä tapahtunutta kyllin vakavana tehdäkseen rikosilmoituksen voi osaltaan johtua siitä, että etenkin lievemmät seksuaaliväkivaltilanteet, kuten seksuaalinen ahdistelu, voivat tapahtua vaivihkaa ja olla ohi nopeasti. Esimerkki tällaisesta tilanteesta voisi olla esimerkiksi kouraisu baarin tanssilattialla. Seksuaaliväkivaltilanne voi usein tapahtua myös yksityisissä tiloissa, jolloin se on vaikeaa todistaa. Vaikka seksuaaliväkivaltilanteet voivat olla vaikeita todistaa, nämä tilanteet voivat tutkimuksen aiheuttaa merkittävää kärsimystä sitä kokeneelle (Attila ym. 2023, 57). Tämän vuoksi jokaiseen seksuaaliväkivaltilanteeseen tulisi suhtautua vakavasti. Kyseessä on myös yhteiskunnallinen kysymys, sillä yhteiskunnassa jatkuvasti neuvotellaan ja tehdään rajanvetoja siitä, millaiset tapahtumat luokitellaan vakaviksi ja millaiset tapahtumat voidaan kuitata normaaliksi osaksi elämää.

Tutkielmani tulosten mukaan toiseksi yleisin syy seksuaalisen väkivallan kokemuksesta ilmoittamatta jättämiseen on se, että kokija pitää asiaa yksityisenä. Nostin tämän syyn esiin myös tutkimushypoteeseissani aiemman tutkimuksen perusteella. Lisäksi osa seksuaalista väkivaltaa kokeneista jättää ilmoittamatta, koska ei pidä tapahtunutta poliisiasiana. Tämänkin syyn voi tulkita liittyvän siihen, että seksuaalista väkivaltaa kokenut ei halua muiden tietävän tapahtuneesta, eli haluaa pitää asian yksityisenä. Ilmoittamatta jättäminen yksityisyyden vuoksi voi liittyä häpeän tunteeseen, joka liittyy seksuaalisen väkivallan kokemuksiin erityisellä tavalla (esim. Karen G. Weiss, 2010; Thompson ym. 2007). Tämän vuoksi olisikin tärkeää puhua seksuaalisen väkivallan yleisyydestä ja vähentää stigmaa sen ympärillä. Erityisesti seksuaalista väkivaltaa kokeneen syyllistäminen teon kohteeksi joutumisesta on haitallista, ja tällaisten asenteiden muuttamiseksi tulisi työskennellä aktiivisesti.

Tutkielmani tulosten mukaan kolmanneksi yleisin syy seksuaalisen väkivallan kokemuksesta ilmoittamatta jättämiseen on se, että kokija uskoo poliisin olevan kykenemätön ratkaisemaan asian. Lisäksi osa seksuaalista väkivaltaa kokeneista jättää ilmoittamatta, koska ajattelee, että poliisi ei ole kiinnostunut asiasta. Toin nämä tekijät esiin myös tutkimushypoteeseissani aiemman tutkimuksen perusteella. Se, että seksuaalista väkivaltaa kokenut kyseenalaistaa poliisin kykeneväisyyden ratkaista asia tai ajattelee, että poliisi ei ole kiinnostunut tapahtuneesta hei-

jastelee kokijan luottamusta rikosoikeudellisen järjestelmän toimintaan. Poliisilla on tärkeä yhteiskunnallinen rooli viranomaisena, joka ottaa vastaan rikosilmoituksia ja ratkaisee rikoksia. Tutkielmani tuloksen perusteella poliisiin tulisi rikosilmoituksia vastaanottaessa vastaisuudessa korostaa sitä, että seksuaalista väkivaltaa kokeneisiin suhtaudutaan asianmukaisella vakavuudella ja seksuaalista väkivaltaa kokeneet kohdataan ottaen huomioon kokemusten mahdollinen traumaattisuus. Asianmukaiseen vakavuuteen liittyy myös aito pyrkimys ratkaista asia.

Tutkielmani tulokset huomioiden voidaan tehdä johtopäätös, että seksuaalisen väkivallan matala ilmoitusalttius on ilmiönä perustavanlaatuisella tavalla sidoksissa yhteiskuntaan, sillä seksuaalisen väkivallan vakavuus tuomitaan osin yhteiskunnallisten asenteiden ja rajanvetojen perusteella, seksuaalisen väkivallan kokemukset rajataan yksityiseksi yhteiskunnallisten asenteiden ja rajanvetojen perusteella ja poliisiorganisaation toimintaa ohjailee joltain osin yhteiskunnalliset asenteet ja rajanvedot. Siksi seksuaalisen väkivallan matalan ilmoitusalttiuden syitä tulisi tarkastella vastaisuudessa enemmän yhteiskunnallisesta näkökulmasta.

Ristiintaulukoinnin tulokset osoittavat, että tarkastelemistani taustamuuttujista ainoastaan vastaajan koulutustaso on yhteydessä ilmoitusalttiuteen tilastollisesti merkittävällä tavalla niin, että korkeimmin koulutettujen ilmoitusalttius on matalampi kuin alemmilla koulutustasoilla koulutettujen. Toisin sanoen tulokseni viittaavat siihen, että korkeasti koulutetut ilmoittavat seksuaalisen väkivallan kokemuksista vähemmän, kuin matalammin koulutetut. Tämä tulos on linjassa joidenkin aiempien tutkimusten kanssa: Suomessa samankaltaiseen ilmiöön viittaava tulos saatiin vuonna 2024 julkaistussa tutkimuksessa (Arponen ym. 2024) ja Yhdysvalloissa vuonna 2011 julkaistussa tutkimuksessa (Wolitzky-Taylor ym. 2011). Koulutustason yhteyttä seksuaalisen väkivallan ilmoitusalttiuteen ei ole kuitenkaan tutkittu tähän mennessä riittävästi ja siksi ehdotankin jatkotutkimusta erityisesti siitä, miksi korkeasti koulutettujen ilmoitusalttius on alemmilla koulutustasoilla koulutettuihin verrattuna matalampi.

Ristiintaulukoinnin tulokset osoittavat, että vastaajan sukupuoli, ikäluokka, pääasiallinen työmarkkina-asema tai tulotaso eivät ole tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä ilmoitusalttiuteen. Tämä tulos tukee aiempaa tutkimusta ja tieteenalalla vallitsevia käsityksiä siitä, että seksuaalisesta väkivallasta ilmoittaminen on kompleksinen prosessi, johon vaikuttavat useat eri tekijät (esim. Johnson 2017, 58–59). Vaikka sosiodemografisten taustatekijöiden yhteyden selvittäminen seksuaalisen väkivallan matalaan ilmoitusalttiuteen on tärkeää ilmiön ymmärtämisen ja

palveluverkoston kehittämisen kannalta, tulokseni ja aiemmat tutkimukset osoittavat, että seksuaaliseen väkivaltaan liittyvää matalaa ilmoitusalttiutta ei voi yksinkertaistaa yksittäiseen sosiodemografiseen tekijään.

Lisäksi ristiintaulukoinnin tuloksia tulkittaessa tulee ottaa huomioon, että ristiintaulukoinnin vaiheessa joissakin luokissa oli alhainen havaintoyksiköiden määrä. Määrällistä tutkimusta tehtäessä tavoitellaan suuria havaintoyksiköiden määriä, sillä suuri havaintoyksiköiden määrä parantaa tutkimuksen luotettavuutta. Tämän vuoksi tutkielmani toimii enemmänkin näyttöinä ilmoitusalttiuden yhteydestä sosiodemografisiin tekijöihin. Tuloksien yleistämiseen perusjoukkoon tulee suhtautua kriittisesti ja varovaisesti.

Tutkielmani rajoituksissa tulee ottaa huomioon, että sukupuoliuuttujan ”Muu” -luokassa havaintoyksikköjen määrä oli liian pieni khiin neliö -testin edellytyksien täyttymiseksi, joten se jäi analyysin ulkopuolelle. Tilastollisessa tutkimuksessa muunsukupuoliset jäävätkin samasta syystä usein aineiston ulkopuolelle. Tämän ihmisryhmän kokemuksia olisi kuitenkin yhtä tärkeää tutkia, kuin naisten ja miestenkin, sillä seksuaalisen väkivallan vaikutukset sitä kokeneeseen ovat hyvin kielteisiä sukupuolesta riippumatta. Ehdotankin jatkotutkimusta, joka olisi kohdennettu vain muunsukupuolisille, jotta myös muunsukupuolisten ilmoitusalttiudesta saataisiin luotettavaa tutkimustietoa. Tässä tutkimusaineistossa vastaajalta ei kysytty seksuaalista suuntautumista. Olisi kuitenkin hyvä jatkotutkimuksen aihe tutkia, onko ilmoitusalttiudella yhteyttä seksuaaliseen suuntautumiseen. Näillä jatkotutkimuksilla ymmärrystä ilmoitusalttiudesta voitaisiin syventää ja seksuaalista väkivaltaa tukevia palveluita kohdentaa kaikille niitä tarvitseville.

Tutkimukseni rajoitteissa tulee myös ottaa huomioon, että Poliisibarometri 2022 -kyselytutkimuksessa vastaajalta kysyttiin samassa kysymyksessä, onko hän kokenut seksuaalista ahdistelua *tai* seksuaalista väkivaltaa. Tämä erottelu samassa kysymyksessä on mielenkiintoinen, sillä käsitteellistettynä seksuaalinen ahdistelu on seksuaalista väkivaltaa. Tieteenalalla käytettyjen käsitteenmäärittelyiden kehyksessä ei siis ole perusteltua eritellä seksuaalista ahdistelua seksuaalisesta väkivallasta ja näiden kahden yhdessä kysyminen luo monitulkintaisuutta. Perustelumpaa olisi muotoilla kysymys niin, että siinä kysyttäisiin vastaajalta pelkästään seksuaalisen väkivallan kokemuksista. Koska vastaaja ei välttämättä ymmärrä, mitä seksuaalisella väkivallalla tarkoitetaan, kysymyksen perään tai kyselylomakkeen liitteisiin voisi laittaa esimerkkejä seksuaalisen väkivallan muodoista, joita ovat esimerkiksi seksuaalinen ahdistelu, seksuaalinen

hyväksikäyttö, seksuaalinen kajoaminen, seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen, raiskaus ja paritus. Ehdotankin Poliisibarometri-tutkimussarjan jatkoon muutosta kysymyksenasetteluun, jotta ilmiöstä saataisiin täsmällisempää tietoa.

Tutkielmani johtopäätöksenä voidaan todeta, että seksuaaliseen väkivaltaan liittyvää matalaa ilmoitusalttiutta tulisi tarkastella suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan, sillä sitä ei voi yksinkertaistaa seksuaalista väkivaltaa kokeneen sosiodemografisiin taustatekijöihin. On olennaista tunnistaa, että seksuaalinen väkivalta koskettaa suurta osaa suomalaisista ja se aiheuttaa merkittävää haittaa sitä kokeneelle. Yhteiskunnan suhtautuminen seksuaaliseen väkivaltaan ei näytä olevan riittävän vakavaa ottaen huomioon seksuaalisen väkivallan seuraukset sitä kokeneelle. Seksuaalisen väkivallan kokemukset rajataan usein yksityisiksi, joka saa seksuaalista väkivaltaa kokeneen pitämään tapahtuneen piilossa. Lisäksi vaikuttaa siltä, että poliisi organisaationa ei onnistu vastaamaan seksuaalista väkivaltaa kokeneiden tarpeisiin, sillä osa seksuaalista väkivaltaa kokeneista jättää ilmoittamatta, koska ei usko poliisin olevan kykeneväinen ratkaisemaan asiaa tai ei usko, että poliisi olisi kiinnostunut asiasta. Nämä tekijät ovat tuloksieni mukaan yhteydessä siihen, että seksuaalista väkivaltaa kokeneet eivät ilmoita rikoksesta poliisille. Tutkielmani tulokset osoittavat, että seksuaalisen väkivallan ilmoitusalttiuden nouseminen korkeammalle tasolle vaatisi pitkäjänteistä yhteiskunnallista muutosta.

Aineisto

Vuorensyrjä, Matti (Poliisiammattikorkeakoulu) & Sisäministeriö & Tilastokeskus: Poliisibarometri 2022. Dataversio 1.0 (2025-06-17). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://doi.org/10.60686/t-fsd3941>

Lähteet

Ahrens, Courtney E., Janna Stansell ja Amy Jennings. 2010. “To Tell or Not to Tell: The Impact of Disclosure on Sexual Assault Survivors’ Recovery.” *Violence and Victims* 25 (5): 631–148. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.25.5.631>

Arponen, Isabella, Julia Korkman, Jan Antfolk ja Riina Korjamo. 2024. “Factors Related to Rape Victims’ Decision to File Police Reports.” *Nordic Psychology* 76 (2): 163–185. <https://doi.org/10.1080/19012276.2023.2175230>.

Attila, Henna, Miina Keski-Petäjä, Marjut Pietiläinen, Laura Lipasti, Juhani Saari ja Kimmo Haapakangas. 2023. *Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021: Loppuraportti*. Tilastokeskus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-244-717-3>.

Beuker, Aaro, toim. 2023. *Rikollisuustilanne 2022 – Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa*. Helsingin yliopisto. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. https://researchportal.helsinki.fi/files/312869924/Rikollisuustilanne_2022.pdf

Beuker, Aaro ja Matti Näsi. 2024. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2023: Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. <http://hdl.handle.net/10138/577626>.

Bildjuschkin, Katriina, Helena Ewalds, Johanna Hietämäki, Hanna Kettunen, Tanja Koivula, Jukka Mäkelä ja muut. 2020. *Väkivaltakäsitteiden sanasto*. THL. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-211-6>

Campbell, Rebecca ja Sharon M. Wasco. 2005. "Understanding Rape and Sexual Assault: 20 Years of Progress and Future Directions." *Journal of Interpersonal Violence* 20 (1): 127–131. <https://doi.org/10.1177/0886260504268604>

Danielsson, Petri, toim. 2019. *Rikollisuustilanne 2018: rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa*. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0667-4>

Fisher, Bonnie S., Leah E. Daigle, Francis T. Cullen ja Michael G. Turner. 2003. "Reporting Sexual Victimization to the Police and Others: Results from a National-Level Study of College Women." *Criminal Justice and Behavior* 30 (1): 6–38. <https://doi.org/10.1177/0093854802239161>

Heikkilä, Tarja. 2014. *Tilastollinen tutkimus*. Edita.

Heiskanen, Markku ja Elina Ruuskanen. 2010. *Tuhansien iskujen maa: Miesten kokema väkivalta Suomessa*. HEUNI-julkaisusarja nro 66. HEUNI, Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti.

Johnson, Holly. 2017. "Why Doesn't She Just Report It?: Apprehensions and Contradictions for Women Who Report Sexual Violence to the Police." *Canadian Journal of Women and the Law* 29 (1): 36–59. <https://doi.org/10.3138/cjwl.29.1.36>

Kivivuori, Janne, Mikko Aaltonen, Matti Näsi, Karoliina Suonpää ja Petri Danielsson. 2018. *Kriminologia : Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa*. Gaudeamus.

Kolttola, Anton, toim. 2021. *Rikollisuustilanne 2020: Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa*. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. <http://hdl.handle.net/10138/337259>

Krug, Etienne G., Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi ja Rafael Lozano, toim. 2002. *World Report on Violence and Health*. Suom. Eila Salomaa. Gummerus Kirjapaino Oy, 2005. Maailman terveysjärjestö (WHO).

daz, Katherine ja Cathrine Jacobsen. 2024. "Sexual Violence Survivors' Experiences with the Police and Willingness to Report Future Victimization." *Women & Criminal Justice* 34 (2): 107–129. <https://doi.org/10.1080/08974454.2021.1985045>

Oikeusministeriö. ei pvm. "Uusi seksuaalirikoslaki." Luettu 26.9.2025. <https://oikeusministerio.fi/seksuaalirikoslaki>.

Orchowski, Lindsay M., Amy S. Untied ja Christine A. Gidycz. 2013. "Social Reactions to Disclosure of Sexual Victimization and Adjustment Among Survivors of Sexual Assault." *Journal of Interpersonal Violence* 28 (10): 2005–2023. <https://doi.org/10.1177/0886260512471085>

Piispa, Minna ja Markku Heiskanen. 2017. "Sukupuoli ja väkivalta tilastoissa: Miksi tarvitaan tietoa väkivallan yleisyydestä?" Teoksessa *Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*, toimittaneet Johanna Niemi, Heini Kainulainen ja Päivi Honkatukia. Vastapaino.

Ronkainen, Suvi. 2017. "Mitä väkivalta on? Erontekojen tärkeydestä, yhteyksien näkemisestä." Teoksessa *Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*, toimittaneet Johanna Niemi, Heini Kainulainen ja Päivi Honkatukia. Vastapaino.

Stewart, Sophie, Dominic Willmott, Anthony Murphy ja Catherine Phillips. 2024. "I Thought I'm Better Off Just Trying to Put This Behind Me – A Contemporary Approach to Understanding Why Women Decide Not to Report Sexual Violence." *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology* 35 (1): 85–101. <https://doi.org/10.1080/14789949.2023.2292103>

Tasa-arvovaltuutettu. ei pvm. "Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä." Luettu 20.12.2025. <https://tasa-arvo.fi/hairinta>.

Thompson, Martie, Dylan Sitterle, George Clay ja Jeffrey Kingree. 2007. "Reasons for Not Reporting Victimization to the Police: Do They Vary for Physical and Sexual Incidents?" *Journal of American College Health* 55 (5): 277–282. <https://doi.org/10.3200/JACH.55.5>

Tietoarkisto. ei pvm. ”Sosiaalitutkimuksen sosiodemografiset taustamuuttajat.” Luettu 20.12.2025. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/taustamuuttajat/taustamuuttajat/>

Vuorensyrjä, Matti ja Monica Fagerlund. 2018. *Poliisibarometri 2018: Kansalaisten arviot poliisin toiminnasta ja Suomen sisäisen turvallisuuden tilasta*. Poliisiammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-344-6>

Vuorensyrjä, Matti ja Jenita Rauta. 2020. *Poliisibarometri 2020: Kansalaisten arviot poliisin toiminnasta ja Suomen sisäisen turvallisuuden tilasta*. Sisäministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-641-6>

Vuorensyrjä, Matti, Jenita Rauta, Emilia Hämäläinen, Henna Attila, Johanna Koivula ja Pauli Ollila. 2023. *Poliisibarometri 2022: Kansalaisten arviot poliisin toiminnasta ja Suomen sisäisen turvallisuuden tilasta*. Sisäministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-952-3>.

Weiss, Karen G. 2010. “Too Ashamed to Report: Deconstructing the Shame of Sexual Victimization.” *Feminist Criminology* 5 (3): 286–310. <https://doi.org/10.1177/1557085110376343>

Weiss, Karen G. 2011. “Neutralizing Sexual Victimization: A Typology of Victims’ Non-Reporting Accounts.” *Theoretical Criminology* 15 (4): 445–467. <https://doi.org/10.1177/1362480610391527>

Wolitzky-Taylor, Kate B., Heidi S. Resnick, Jenna L. McCauley, Ananda B. Amstadter, Dean G. Kilpatrick ja Kenneth J. Ruggiero. 2011. “Is Reporting of Rape on the Rise? A Comparison of Women With Reported Versus Unreported Rape Experiences in the National Women’s Study-Replication.” *Journal of Interpersonal Violence* 26 (4): 807–832. <https://doi.org/10.1177/0886260510365869>.